

Muligheter, krav og forventninger fra bank og finans til bedriftene og bonden

v/ Ann Brudevoll (Landbruksansvarlig) og Klaus Martin Holtgaard (Trainee Bærekraft)

HAMAR 23.08.2023

Finansnæringens hovedområder innen bærekraft og samfunn

- Sikre ansvarlig utlån
- Bekjempe økonomisk kriminalitet
- Krav til finansielle leverandører
- Arbeide med etikk og antikorrupsjon
- Etisk markedsføring av produkter og tjenester

ESG-vurdering av våre kunder

For de fleste av våre kunder gjør vi en ESG-vurdering for å kartlegge risiko

- Fysisk risiko (Eo)
- Overgangsrisiko (E)
- Sosiale forhold (S)
- Selskapsledelse (G)

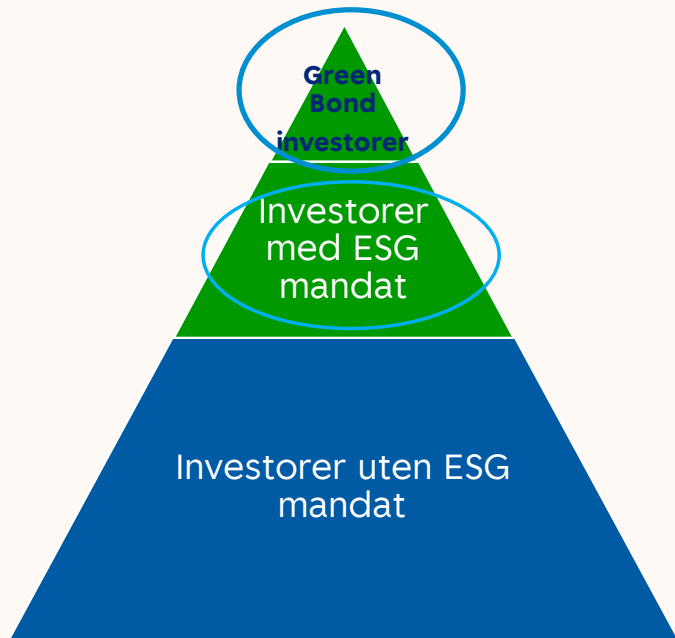
Oppsummering av risiko og vår oppfattede fokus på bærekraft hos kunden

Hvorfor?

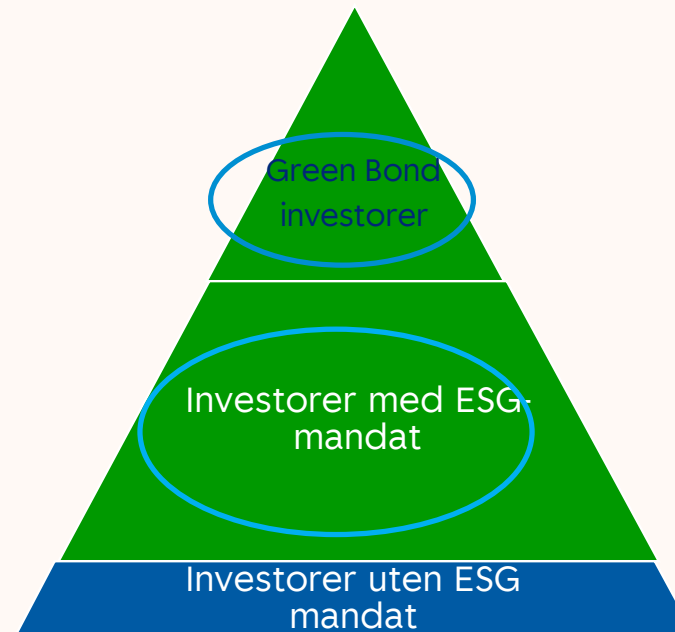
- Samfunnsrolle som Sparebank og del av bankens strategi
- Risikobetraktning
  - Kunder med manglende evne og vilje til å tilpasse seg det grønne skiftet vurderes å ha økt kredittrisiko.
  - Mål om en så god og bærekraftig portefølje som mulig

Det stilles krav til bankene – og bankene stiller krav til sine kunder:

Før

Nå

ESG og kredittrisiko

Inntjening

Sikkerheter

Ledelse

*Risiko for
mislighold*

- Er forretningsideen som skal skaffe inntekter og overskudd utsatt for flom, skred, tørke (Eo)?
- Er kunde/bedrift forsikret for slike hendelser?
  - Avbruddsforsikring
  - Forsikret for skader på løsøre, produksjon?

ESG og kredittrisiko

Inntjening

Sikkerheter

Ledelse

Risiko for
mislighold

- Vil kundens forretningsmodell gi tilstrekkelig inntjening til å betjene løpende forpliktelser, renter og avdrag hensyntatt fremtidige ESG-krav?
  - Vil det fortsatt være behov for selskapets/kundens tjenester?
  - Vil produktmix fortsatt være relevant?
  - Vil størrelse på markedet være stabilt?
  - Vil myndighetskrav kreve en større kostnadsbase?
  - Vil selskapet kunne håndtere evt. større investeringer for å gjøre nødvendige tilpassinger.

Lov om forbud mot hold av pelsdyr

Dato	LOV-2019-06-21-63
Departement	Landbruks- og matdepartementet
Ikrafttredelse	Kongen bestemmer
Kunngjort	21.06.2019 kl. 17.35

Frå 2034 skal alle storfe vere i lausdrift. Båsfjøs opphøyrer. Frå 2024 gjeld krav om kalvingsbinge. Dessutan er beite- og mosjonskravet frå same år utvida frå 12 til 16 veker for dei som har båsfjøs. NIBIO anslår eit samla investeringsbehov på 18 – 23 milliardar kroner fram mot 2034.

ESG og kredittrisiko

Inntjening

Sikkerheter

Ledelse

Risiko for
mislighold

- Vil verdien av aktiva stilt som sikkerhet for bankens engasjement holde seg hensyntatt fremtidige ESG-krav?
  - Ukurant driftstilbehør eller varelager grunnet endrede preferanser
  - Brune bygg og eiendommer, dyre å drifte og lite attraktive å leie?
  - Flom- og rasutsatte eiendommer

Kan bli forbudt å leie ut energislukende kontorbygg

I Nederland er det nå forbudt å leie ut kontorer med energiklasse E og lavere. – Et spørsmål om når, ikke om, hevder Entra-direktør Per Ola Ulseth.

Avfallsanlegg får ikke forsikring på grunn av feilsortering: – Krise for bransjen

Risiko for brann gjør at forsikringselskaper nekter å forsikre private avfallsanlegg. Konsekvensen kan bli høyere kommunale avgifter for deg og meg.

Huseiere i flom- og rasområder kan bli nektet forsikring

I områder med dokumentert høy flom- og rasfare kan eiere av bygninger bli nektet forsikring, og prisene kan bli langt høyere, skriver Dagens Næringsliv.

ESG og kredittrisiko

Inntjening

Sikkerheter

Ledelse

Risiko for
mislighold

- Har kundens ledelse vilje og kompetanse til å ta selskapet/driften gjennom nødvendige endringer
  - Er selskapets strategi tilpasset det grønne skiftet?
    - Klimahandlingsplan, KSL, Miljøfyrtårn, storsamfunnets og kunders forventninger?
  - Er det økonomiske styringssystemene tilpasset fremtidens drift?
- Er det risiko for at nye reguleringer vil overraske kunder/selskapet

VG VG LIVE VGTV VG+ SPORT TV-GUIDE TIPS OSS KJØP VG+

DNB har nektet kunder som forurensere å få lån: – Lavere utslipp gir lavere rente

DNB gir lavere rente til selskaper som satser på klima – og har nektet å finansiere selskaper som ikke tar klimahensyn. – Lavere utslipp gir lavere rente, sier DNB-sjef Kjerstin Braathen.

Av BJØRN HAUGAN og TROND SOLBERG
Oppdatert 7. januar 2020

SpareBank
ØSTLANDET **1**

Mål grønnere landbruk

– strategisk satsing i vår bank

I Norge står jordbruket for 8,5 % av våre klimagassutslipp. Samtidig kan endringene i klima skape betydelige problemer for landbruket og matproduksjon gjennom for eksempel flom, vind, og tørke. Det er et stort behov for å utvikle et sterkere landbruk for fremtiden, og for å lykkes er vi avhengig av å ta i bruk ny bærekraftig teknologi og løsninger

Hva forventer vi av våre kunder

- Ha oversikt over bransjens veikart/landbrukets klimaplan
- Ta i bruk klimakalkulatoren
- Tar tak i klimarådgiving
- Ser på egne prosesser/bygg/forretningside og relaterer dette til det som skjer rundt oss på ESG-området
- Svarer aktivt på våre ESG-spørsmål
  - For bedrifter ikke ENK Landbruk, søker vi på bedriftens nettside for å se hvordan de presenterer seg og fokuserer på ESG-området

Avisa for Fjellregionen

Arbeidets Rett

MANDAG 19. september 2022 Nr 108 • Årgang 116 retten.no Løssalg kr. 40.00

Kristoffer (36) og Iselin (32) tar energigrep på gården:

- En investering for framtida

FOTO: EIRIK RØE

ALVDAL: Kristoffer Hagard Lien og kona Iselin Gjermundshaug investerer i nytt flisfyringsanlegg og solceller på gården Lien Nordre i Alvdal. - Det var den eksplosive økningen i strøm- og gassprisene som gjorde utslaget, sier Lien.

SIDE 4-5

Tiltak for å hjelpe kundene i riktig retning

- Tilby grønne låne-produkter med rabatterte pris – til eiendom og til landbruket
- Inngå allianser med de unge (Hedmark Bygdeungdomslag)
- Være en god sparringspartner

Hvordan SpareBank 1 Østlandet jobbet fram grønne landbrukslån

- Bærekraftsløft i bionæringen

- Klaus Martin Holtgaard,
Avd. bærekraft

Agenda

- Hvorfor et utvidet grønt lån?
- Prosessen for å skape vårt produkt
- Resultat: klimakalkulator, klimahandlingsplan, grønne lån
- Hvordan løpende vurderinger gjøres

Hvorfor grønt lån?

Vi er en pådriver for grønn omstilling – Men hva betyr det i praksis?

- EU taksonomi, hva kan bli regnet som grønt fremover?
- Ny strategi for næringa, Klimaplan mot 2030
- Vår egen påvirkningsanalyse, naturrapport + nettonull-mål

EU's taksonomi - jordbruk

EU-taksonomiens miljømål

Kilde: European Court of Auditors

- Tekniske screeningkriterier klima (2020)
  - Begrensning av klimaendringer
  - Klimatilpasning
- Tekniske screeningkriterier beskyttelse og gjenoppretting av biologisk mangfold (2022)

EU taksonomi - klima

Begrensing av klimaendringer:

1. Beskyttelse av land (som ikke allerede er landbruksarealer) med høyt karbonlager mot endring i arealbruk
2. Etablering av gårdens bærekraftsplan
  - Beskriver det biofysiske miljøet for pkt.1
  - Baseline for klimagassutslipp
  - Klimahandlingsplan med beste tiltak for å redusere utslipp
  - Sørger for etterlevelse av DNSH-kriteriene
3. Etterlevelse av «essential management practices» →
4. Årlig klimaregnskap
  - Implementering av mgt practice
  - Klimagassutslipp og -nedgang
5. Tredjeparts verifikasjon av etterlevelse av bærekraftsplan og klimaregnskap

Essential mgt. practices:

APPENDIX A :GROWING OF NON-PERENNIAL CROPS:

- Crop management
- Soil management
- Nutrient management
- High-diversity landscape features
- Energy efficiency

APPENDIX B: GROWING OF PERENNIAL CROPS:

- Soil management
- Nutrient management
- High-diversity landscape features
- Energy efficiency

APPENDIX C: LIVESTOCK PRODUCTION:

- Animal Husbandry: Herd management
- Animal Husbandry: Feeding
- Manure management
- Soil management
- Energy use

EU taksonomi – biologisk mangfold

Dyreproduksjon →

Figure 1: Conditions under which the activity is compliant

A. The holding maintains or improves biodiversity via extensive grazing in habitats where grazing is beneficial for biodiversity (see Table 1)

OR

B. The holding is farming rare breeds (see Table 2)

AND

The holding meets the criteria relating to:

- Habitat loss or conversion; and
- High biodiversity landscape features; and
- Grazing regime; and
- No direct harm to wildlife; and
- Supplementary feed

(see Table 3)

Planteproduksjon →

Figure 1: Conditions under which the activity is compliant

A. The holding incorporates large areas that are under high-biodiversity landscape features or are otherwise biodiversity rich (see Table 1)

OR

B. The holding abstains from the use of synthetic plant protection products & copper that harm biodiversity and ecosystems (see Table 2)

AND

The holding meets the criteria relating to:

- Habitat loss or conversion; and
- High biodiversity landscape features (except for Option A); and
- Soil management; and
- No direct harm to wildlife; and
- Diversified crop rotation

(see Table 3)

- Forslag til nye kriterier, C: Nitrogen- og fosfor-balansen på gården bedres betydelig

Landbrukets klimaplan 2030

01 UTRULLING AV KLIMAKALKULATOR OG ØKT SATSING PÅ KLIMARÅDGIVING

Alle gårdsbruk tar i bruk klimakalkulatoren og får tilbud om klimarådgiving innen utgangen av 2025.

Denne planen viser hvordan et samla jordbruk gjennom åtte satsingsområder skal nå målet om å kutte klimagassutslipp og øke opptaket av karbon i jord fra 2021 til 2030.

4-6 MILL. TONN CO₂-EKVIVALENTER

02 MER KLIMAVENNLIG OG BÆREKRAFTIG FØRING, AVL OG FRISKERE HUSDYR

Målretta innsats for bedre grovførkvalitet, husdyravl innen storfe, småfe og gris, friskere dyr som gir lavere klimaavtrykk og bruk av tilsetningsstoffer i fôr.

2,1-2,6

mill. tonn CO₂-ekvivalenter

550 000-1,43

mill. tonn CO₂-ekvivalenter

Fossilt drivstoff erstattes med biodrivstoff eller maskiner som går på elektrisitet, biogass eller hydrogen.

03 FOSSILFRI MASKINPARK

04 FOSSILFRI OPPVARMING

Landbruket går over til fossilfrie oppvarmingskilder.

190 000-230 000

tonn CO₂-ekvivalenter

470 000-630 000

tonn CO₂-ekvivalenter

Bedre utnyttelse av gjødsla gjennom mer miljøvennlige spredemetoder, bedre lagringskapasitet og spredetidspunkt, gradvis innfasing av dekke på gjødsellager og flere småskala biogassanlegg på gårdsbruk. God drenering gir også lavere klimagassutslipp.

05 BEDRE BRUK AV GJØDSLA OG GOD AGRONOMI

06 BRUK AV HUSDYRGJØDSEL SOM RÅSTOFF I INDUSTRIELLE BIOGASSANLEGG

Økt bruk av husdyrgjødsel til biogassproduksjon bidrar til reduksjon av klimagassutslipp både i landbruket og andre sektorer.

280 000

tonn CO₂-ekvivalenter

07 JORDA SOM KARBONLAGER

Bruk av fangvekster, biokull og beiting kan bidra til å ta karbon ut av atmosfæren og lagre det i plantebiomasse og jord.

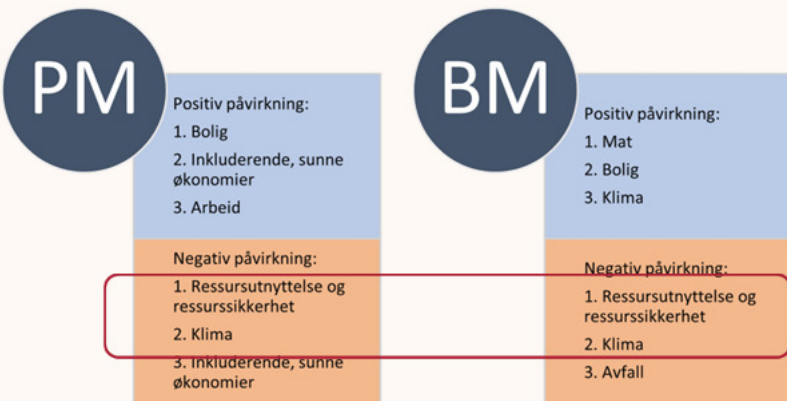
1,4-1,6

mill. tonn CO₂-ekvivalenter

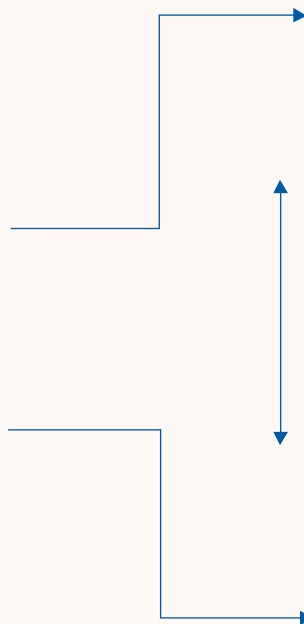
08 NY KLIMATEKNOLOGI REVOLUSJONERER LANDBRUKET

Utvikling og innfasing av ny teknologi som reduserer klimagassutslipp og øker lagringen av karbon.

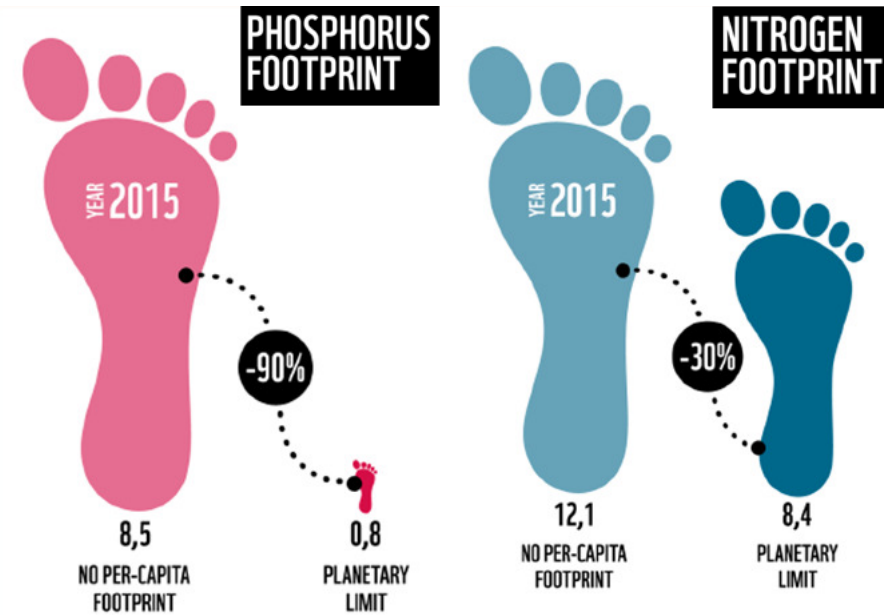
Vår vesentlige påvirkning

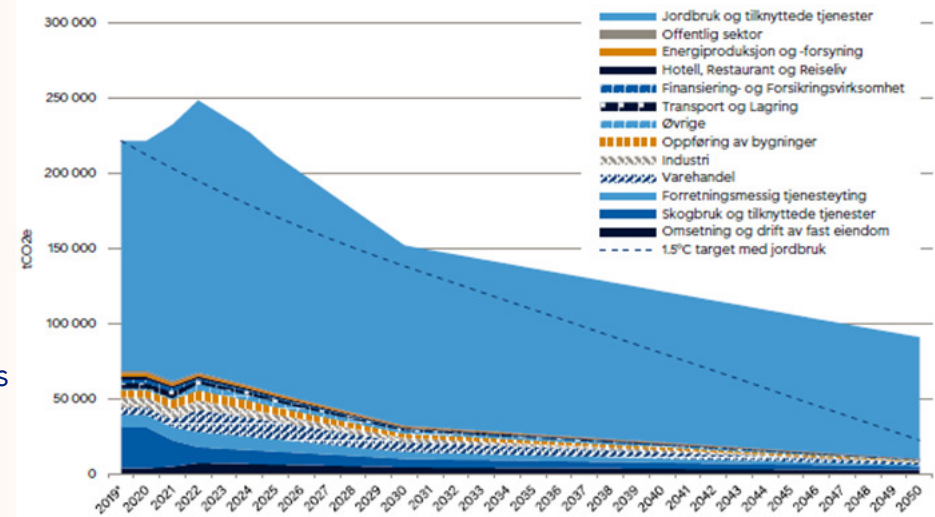
Ressursutnyttelse og ressursikkerhet

Klima
 • Metan og lystgass

Figur 10: Beregning av totale utslipp for bedriftsmarkedsporteføljen og framskriving av utslippsbaner

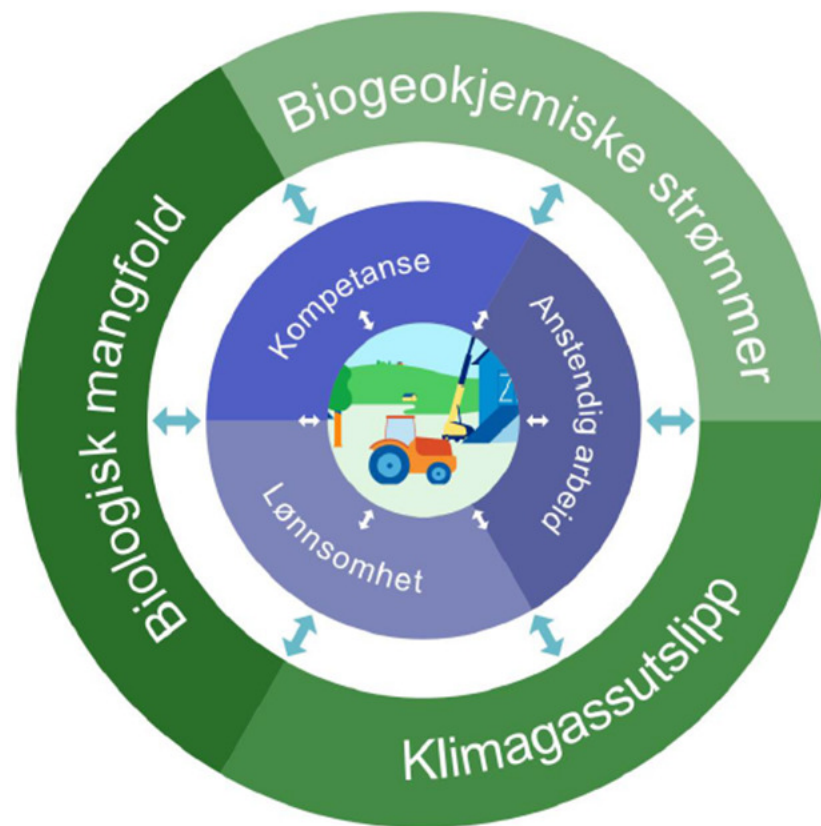

Proessen for å skape vårt produkt

- Utfordringer for landbruket
- Mulighetsrapport

Innsiktsrapport: Utfordringer for landbruket

Oppsummering av utfordringen i landbruket	2
1.0 Oversikt av utfordringen:.....	3
2.0 Doughnut economics som analytisk rammeverk for bærekraftsutfordringer	4
3.0 Miljømessige faktorer knyttet til landbruk ut ifra planetens tålegrenser.	7
3.1 Biogeokjemiske strømmer:.....	8
3.2 Biologisk mangfold.....	9
3.3 Klimagassutslipp	10
3.4 Arealutnyttelse av land.....	12
3.5 Avsluttende kommentar miljømessige forhold	13
4.0 Utfordringer knyttet til sosiale og samfunnsmessige grunnlag for bonden.	13
4.1 Lønnsomhet/Inntekt	13
4.2 Grunnleggende behov	15
4.3 Anstendig arbeid.....	16
4.4 Helse	17
4.5 Utdanning	17
4.6 Likestilling	17
4.7 Ren energi.....	17
5.0 Videre tiltak planlagt for bransjen:	17
6.0 Konklusjon og videre strategiske fokusområder	18

Mulighetsrapport

Nøkkelinteressenter involvert ->

Skiftende makrobilde skaper nye behov ->

Potensial i markedet ->

Innhold

1.0 Innledning og kontekst.....	2
1.1 Landbruk BM (innen 2025).....	2
1.2 Nøkkelinnsikt fra «Utfordringer for et bærekraftig landbruk» (2021).....	2
2.0 Intervju med bønder i SB1Øs markedsområde.....	4
3.0 Landbrukets klimaplan og satsingsområder mot 2030.....	5
3.1 Investeringsbehov.....	6
3.2 Individuelle omstillingsmuligheter for et bærekraftig landbruk.....	7
3.3 Norges Bondelags kommentar om investeringsbehov.....	8
4.0 Sekundærkilder – Konkurrenter.....	9
5.0 Mulige løsninger.....	11
5.1 Videreutvikling av “Grønt landbrukslån” - SB1 Østlandet.....	11
5.2 Drøfting av fremtidsmuligheter for SB1Ø.....	13
6.0 Konklusjon og anbefalinger.....	14

Revidert grønt landbrukslån som nøkkeltiltak:

Gevinst for kunde	Bedre ressursutnyttelse, kostnadsbesparende, effektivisering av drift, tryggere arbeidsforhold, økt overskudd, lavere klima- og naturrisiko, redusert skadeomfang, bedre dyrevelferd
Gevinst for miljø	Lavere klimagassutslipp fra landbruket. Mindre påvirkning av naturen. Høyere grad av biologisk mangfold på gården.
Gevinst for banken	Billigere funding via grønne obligasjoner, rapportering på bærekraft, styrke kundeforholdet, tiltrekke fremoverlente kunder, senke klima- og naturrisiko i egen portefølje.

Resultat

- Klimakalkulator
- Klimahandlingsplan
- Utvidet grønt landbrukslån:

Grønt landbrukslån

Hvilke muligheter finnes for å redusere utslipp og utvikle et sterkere landbruk for fremtiden? Ta i bruk klimakalkulatoren og søk om finansiering av bærekraftige tiltak innenfor landbruket.

Jeg er interessert i grønt landbrukslån

Snakk med en landbruksrådgiver

